

AGUSTÍ COLOMINES

Sóc del parer, tal vegada equivocat, que cada vegada és més evident la distància, l'esquerda, vull dir, entre la política convencional i la ciutadania. Arran de les mobilitzacions en contra de l'última guerra, la de l'Iraq, s'ha demostrat que hi ha gent –poca o molta, tant se val– disposada a deixar constància del seu descontentament. Per dir-ho a la manera de Julien Benda –tot i que ja sé que forço el rerefons de la seva afirmació, perquè es referia a una altra circumstància–, els impulsors d'aquestes mobilitzacions pretenien provocar un cert cataclisme dels conceptes ètics que fonamenten el govern del món. Fins a un cert punt, cal reconèixer que van aconseguir-ho. Ara bé, si les mobilitzacions van obtenir el ressò que tothom ha pogut constatar és, crec, perquè van ser la culminació, l'efecte, més que no pas la causa d'una revolta moral que degué començar molt abans. I tot i així, també hem pogut constatar que les mobilitzacions populars no han tingut la mateixa incidència arreu ni s'han traduït, com s'ha pogut comprovar en les eleccions municipals, en una radical transformació política. No podia ser d'altra mane-

ra, perquè, encara que fos veritat que la plataforma "Aturem la guerra" hagués aconseguit de fer sortir al carrer un milió de persones i que el soroll de cassoles s'escoltés ben alt, hauríem de ser conscients que una gran majoria de ciutadans va restar al marge de la gresca i es va quedar a casa mirant la televisió per consumir, com si es tractés d'una d'aquelles reaccions anticànon tan del gust dels romàntics vuitcentistes, productes exòtics, misteriosos, irregulars i fins i tot grotescos.

Malgrat discrepar d'aquells que han volgut veure la revolució rere les manifestacions, poso per cas, de Barcelona o València, goso dir que les dues actituds, la directament rebel i la pretesament submissa, són conseqüència del mateix, d'una mateixa causa, que es tradueix, això no obstant, en conductes diferents. I aquesta mateixa cosa és el rebuig a la concepció de la política com un espai per a la gestió dels interessos, privats o públics, en el pitjor sentit de la paraula. I és que ambdues actituds obren l'interrogant, al qual és difícil donar resposta, en relació a com s'han de governar les societats post-industrials, almenys al Primer Món, on el predomini correspon a les classes mitjanes postpolítiques però la direcció és a mans de grans corporacions econòmiques que tallen el bacallà fins i tot en la manera com els governs condueixen els

“Potser som davant d'una transformació que comença per reclamar l'autonomia de les persones i de la societat civil. La classe política faria bé, doncs, d'abandonar la dialèctica administradors i administrats, amb la influència dels poders fàctics com a mar de fons, perquè amb aquesta concepció de la societat ja es veu que no es pot guanyar la confiança de la majoria”

afers públics. És cert que les societats d'avui dia són regides, a diferència d'altres èpoques de la dita modernitat, per uns conflictes d'interessos múltiples. Només cal pensar, per exemple, en el fet que la política agrària de la UE enfronta no tan sols estats, sinó també sectors socials que, en principi, haurien de ser afins: els pagesos de banda i banda dels Pirineus; així com la decisió de la casa Volkswagen de traslladar una planta de muntatge de Catalunya a Eslovàquia no genera cap mena de solidaritat obrera internacionalista per la pèrdua de llocs de treball, sinó que provoca el xoc entre els sindicats d'aquí i d'allà. La queixa, insisteixo, almenys en les societats del Primer Món, ja no s'assembla gaire als temors que expressava Thomas Carlyle per una possible revolució social davant l'organització de la societat burgesa que menystenia la solidaritat humana a canvi d'un salari insuficient. Som en una altra fase, és evident, però també ho és que hi ha qui creu que la derrota de les ideologies totalitzadores d'antany ha de comportar la recuperació de l'ideal despòtic il·lustrat que es proposa convertir en adoles-

cents tota la societat. Haver aconseguit deixar de “pensar amb baranes”, tal com ja desitjava Hannah Arendt, no hauria d'abocar els polítics a voler construir unes noves línies de guia per restringir, si es vol amb més subtilesa, la democràcia i la iniciativa ciutadana, i, també, l'autonomia del pensament.

No fa gaire Ralf Dahrendorf ens recordava en un article publicat a *La Vanguardia* (“Los filósofos terrenales”, 18-VI-2003) que John Maynard Keynes havia dit que, en la perspectiva de la llarga durada, el curs de la història és determinat tant per a les idees i els intel·lectuals com per als polítics. Keynes es referia a les idees seminals –aclareix Dahrendorf–, aquelles que defineixen un període, més enllà del comentari conjuntural, i que esdevenen substancials per explicar tendències vagament percebudes fins aleshores. En fi, segons l'extrector de la prestigiosa London School of Economics, hi ha idees que no quallen en la política fins molts anys després d'haver estat plantejades, fins que no troben l'interlocutor polític capaç de tirar-les endavant. Doncs bé, i a parer meu, en aquest cas, hi ha actituds socials del present que tampoc no es poden explicar si no és des de la llarga durada, com a resultat d'un procés històric que arrenca de lluny, i que tan sols poden prendre forma mitjançant la socialització d'unes idees per les

societat civil?

"Hi ha un bon nombre de persones que ha deixat de creure en la política convencional."

quals, inicialment, ningú no donava un duro. Al capdavant, em fa l'efecte que l'impacte d'una cultura no és visible fins la generació posterior a la que va començar a formular-la. Dit d'una altra manera, la famosa revolta del maig del 68 no va tenir cap traducció política immediata (Pompidou fou elegit president el 1969 i perllongà el gaullisme), però, en canvi, malgrat les imperfeccions i els fracassos, és innegable que els efectes d'aquella explosió s'han pogut constatar, entre altres aspectes, a l'escola, en el tracte entre pares i fills i en els patrons socials que determinen les relacions de gènere. No pretenc jutjar si aquests efectes han estat bons o dolents, ja que això forma part d'una altra discussió; el que m'interessa destacar ara és que la transmissió de les idees té moltes coses en comú amb la pràctica de sembrar un camp: s'escampa la llavor en una terra preparada per rebre-la, es rega, s'adoba i, si el temps acompanya, quan sigui l'hora creixerà el fruit o la planta. Allò que és indispensable per obtenir el fruit desitjat és, per tant, la llavor, l'adob, el reg i les condicions climàtiques; de la mateixa manera que perquè unes idees arrelin cal, en primer lloc, que no siguin una mera música de temporada, que les discussions posteriors en compensin els dèficits inicials, que vagin espargint-se com l'aigua sobre una superfície

i, sobretot, que trobin, com ja he dit abans, l'interlocutor polític capaç de transformar una idea precursora en una política pràctica.

L'actual descrèdit de la política partidista, que allunya els individus de la cosa pública que li és més pròxima, combinat amb un exitós revifar dels sentiments morals, de plaer o de dolor, propis de la condició humana, possiblement ens expliqui per què en les societats acomodades es donen les dues conductes escèptiques en relació amb la gestió dels governants. Per bé que la primera d'aquestes actituds tingui un caire hedonista i s'aferra a un individualisme extrem, i l'altra, en canvi, busqui donar sentit a l'existència amb la solidaritat, gairebé sempre des de la distància, en contra de les injustícies més variades, ambdues actituds posen de manifest que hi ha un bon nombre de persones que ha deixat de creure en la política convencional. La pregunta, tanmateix, continua essent la mateixa: per què ha passat això? La resposta més fàcil fóra atribuir aquest aparent estat de desordre, en el sentit socràtic del mot, únicament al comportament autista, mentider, secretista, cínic i hipòcrita de la classe política que l'allunya dels ciutadans, però això, crec, no ho explica tot, ja que de nou fóra prendre l'efecte per la causa. És clar, per exemple, que l'aprovació a Itàlia de la llei d'immunitat judicial per als alts càrrecs contribueix a aquest descrèdit de la política, com els continuats casos de polítics corruptes (de bracet del poder econòmic corruptor) o el transfuguisme provoquen desconfiança i consolida la imatge —ben antiga, per cert— que la política és només mercadeig i gestió d'interessos obscurs. Ara, amb això no n'hi ha prou; hi ha d'haver alguna causa molt més profunda per explicar el comportament cada vegada més postpolític de la gent, sobretot dels joves. I aquí és on intervé el canvi cultural característic de la postmodernitat, amb el qual es pretén denunciar, per activa o per passiva, que la política ha deixat de ser útil per satisfer els anhels, certament invisibles, de justícia, de felicitat, de benestar o de compromís que són consubstancials a l'existència humana. Per tant, la meua opinió és que s'equivoquen tots aquells que han volgut interpretar aquest canvi com un fenomen extemporani i passatger. Potser som davant d'una transformació que comença per reclamar, a redós del comportament dual que he exposat, l'autonomia de les persones i de la societat civil. La classe política faria bé, doncs, d'abandonar la dialèctica administradors i administrats, amb la influència dels poders fàctics com a mar de fons, perquè amb aquesta concepció de la societat ja es veu que no es pot guanyar la confiança de la majoria. I és que, surtin al carrer o es quedin a casa, els fills dels anys seixanta no són, per sort, ni tan dòcils ni tan fàcils d'adduir com semblava.

Agustí Colomines i Companys és professor d'història contemporània de la Universitat de Barcelona